

Terugblik Aan Tafel Ontbijtsessie 14 juli april 2022

Cultuursensitief werken begint met je bewust zijn van andermans én eigen achtergrond

Rudy van Gorkum is mentor van alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv'ers) bij Sterk Huis. In een paarsgeruite quilt vertelt hij over zijn werk, tijdens de Aan Tafel ontbijtsessie in Tilburg op 14 juli 2022. "Integreren is voor mij tweerichtingsverkeer."

Het thema vandaag is 'Cultuursensitief werken met jeugdigen en gezinnen'. Rudy werkt nu 12 jaar met jonge vluchtelingen. "Toen ik begon vertelt hij in een interview met Susanne Sinnige van Fontys Hogeschool Pedagogiek. Tegenwoordig is sneller duidelijk welke jongeren in Nederland mogen blijven en welke niet. De focus is daardoor verschoven van opvang naar begeleiden richting zelfstandigheid.

Ook de benadering van jongeren met uiteenlopende culturele achtergronden is veranderd. Van multicultureel – waarbij de nadruk lag op de verschillen – naar cultuursensitief. "Dat vind ik een mooie ontwikkeling" zegt Rudy. Cultuursensitiviteit is je bewust zijn van de effecten van ieders culturele en levensbeschouwelijke achtergrond en daarmee rekening houden in je werk.

Kennis van culturen

In het begin van Rudy's loopbaan lag de nadruk op kennis van culturen. "Heb je die nodig in je werk?", vraagt Susanne. De AMV-mentor antwoordt dat kennis handig is, maar soms ook een valkuil. "Je neigt daardoor dingen aan te nemen, voor een ander in te vullen." Zo vroeg Rudy een Syrische jongen eens of hij meedeed aan de Rammadan, terwijl die christelijk bleek te zijn.

jongen eens of hij meedeed aan de Rammadan, terwijl die christelijk bleek te zijn.

Anderzijds kan ook een gebrek aan kennis leiden tot onjuiste aannames. Het gesprek met het publiek gaat over een rapportage waarin stond dat een Turkse jongen slecht contact had met zijn vader, omdat hij hem niet durfde aan te kijken. Terwijl de blik afwenden juist een teken van respect is. "In rapportages staan zoveel oordelen en conclusies", merkt iemand op.

Schotse rok

Rudy heeft heel bewust zijn quilt aangetrokken, omdat hij merkt dat mensen daarbij allerlei, soms onuitgesproken, gedachten hebben. Hij wil van het publiek weten welke

vragen het kledingstuk bij hen oproept. Iemand is benieuwd hoe de amv'ers reageren op de quilt. Rudy heeft de Schotse rok nog nooit aan gehad naar zijn werk. "De aandacht moet niet op mij gericht zijn." In het algemeen merkt hij dat Nederlandse jeugd de quilt eerder associeert met seksuele identiteit dan jongeren met een andere achtergrond.

Gevraagd naar wat zijn werk zo leuk maakt, zegt Rudy: "Het vreemde spreekt me erg aan. Ik had altijd gedacht dat ik zou gaan reizen. Nu komen de reizen naar me toe." Ook werkt hij graag met deze leeftijdsgroep. "Iedere puber heeft een thuis nodig, een plek waar hij of zij er mag zijn. Ik geniet ervan als ik dat kan bieden."

Tolktelefoon

Overigens is communiceren een nóg grotere uitdaging dan het overbruggen van culturele en levensbeschouwelijke verschillen. Veel amv'ers spreken niet de talen die AMV-mentor spreekt. Communiceren via de tolktelefoon of via lichaamstaal kan *tricky* zijn, omdat ook dan culturele verschillen een rol kunnen spelen. Eenzelfde gebaar betekent bijvoorbeeld in het ene land iets anders dan in het andere.

Een band opbouwen met de jongeren is de basis van een goede hulpverleningsrelatie. Maar hoe doe je dat, als allerlei factoren de communicatie belemmeren? Iemand uit het publiek vraagt of Sterk Huis bij amv'ers met rolmodellen werkt. "Nog te weinig", antwoordt Rudy, "maar we zijn wel op zoek naar nieuwe werkvormen, zoals de inzet van culturele mediators." Ook communitygerichte woonopvang, waarbij verschillende groepen samenleven en elkaar helpen, is een optie.

Procesdiagnostiek

Na het interview met Rudy, wordt in groepjes een dilemma besproken. Het gaat over hoe je een diagnose stelt bij kinderen die het Nederlands niet (volledig) beheersen en/of een niet-Nederlandse culturele achtergrond hebben. Daar zijn namelijk geen valide en betrouwbare middelen voor.

Bij de plenaire bespreking van wat er aan de verschillende tafels is uitgewisseld, gaat het onder meer over procesdiagnostiek. Dat kan een vervanging zijn van, of aanvulling op, testen en 'labeltjes plakken' om tot een verwijzing te komen. Bij procesdiagnostiek beslis je (ook) wat nodig is op basis van wat je ziet bij het kind in zijn of haar specifieke context en in relatie tot de behandel- en begeleidingsmogelijkheden.

Niet in de wachtstand

Iemand uit de zaal die ook met amv'ers werkt, zegt: "Zonder diagnose ga je terug naar de basis, gewoon als mens met die jongens aan de slag." Het voordeel van deze aanpak is dat je niet 'in de wachtstand' blijft staan. En heb je behoefte aan specifieke expertise, dan zoek je die bij collega's binnen je netwerk.

Het slotwoord is voor Rudy, die op verzoek van Susanne food for thoughts meegeeft. "Wees je bewust van je eigen culturele en levensbeschouwelijke achtergrond. Dat helpt om te zien waarin jij verschilt van degene die je begeleidt, en ook waarin jullie hetzelfde zijn. Daardoor is het voor beide makkelijker elkaar als mens te zien en de eigen grenzen te bepalen."